

УДК 338.124.4

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ ВПРОВАДЖЕННЯ МЕХАНІЗМУ РОЗВИТКУ МАШИНОБУДІВНОЇ ГАЛУЗІ В УМОВАХ ВИРОБНИЧО-ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ

Райчева Л. І.

ORGANIZATIONAL PRINCIPLES OF IMPLEMENTATION MECHANISM ENGINEERING INDUSTRIES UNDER PRODUCTION-ECONOMIC CRISIS

Raycheva L. I.

Статтю присвячено удосконаленню організаційних засад впровадження механізму розвитку машинобудівної галузі в умовах виробничо-економічної кризи. Наразі в Україні можна констатувати відсутність будь-яких цільових програм, які б уможливили забезпечення розвитку промислового виробництва. Пропоновано організаційні засади розробки Антикризової програми розвитку машинобудування, окреслено її мету, етапи, виокремленні суб'єкти відповідальності в межах правового поля щодо внесення відповідних змін у законодавство. На відміну від існуючого організаційного забезпечення механізму розвитку машинобудівної галузі в умовах виробничо-економічної кризи, запропоноване полягає в узгодженні пропозицій у різних сферах державного регулювання через розробку означеної Антикризової програми в межах «Концепції Загальнодержавної цільової економічної програми розвитку промисловості на період до 2020 року».

Ключові слова: організаційне забезпечення, механізм, розвиток, машинобудівна галузь, виробничо-економічна криза, програма

Вступ. Чинна «Концепція Загальнодержавної цільової економічної програми розвитку промисловості на період до 2020 року» від 17 липня 2013 р. № 603-р основними напрямками розв'язання проблем розвитку промисловості України визначає «посилення координуючої ролі держави у створенні належних умов та організаційно-економічного механізму реалізації політики та завдань програмних документів у цій сфері, по-друге, інтеграція промислової політики в наукову, технологічну та інноваційну політику» [1]. Не дивлячись на те, що Міністерству промислової політики (яке 23 березня 2014 року Кабінет Міністрів України постановив приєднати до Міністерства економічного розвитку і торгівлі [2]) було доручено розробити та подати до 31 березня 2014 р. Кабінетові Міністрів України проект Загальнодержавної цільової економічної програми розвитку промисловості на період до 2020 року, будь-яких цільових програм, які б уможливили виконання цієї

концепції затверджено не було. Однак деструктивні зміни показників розвитку промисловості та машинобудування тощо загрожують подальшому падінню національної економіки. За нагальної потреби в підтримці розвитку машинобудівної галузі України необхідним є удосконалення організаційних засад державного регулювання галузі, що реалізуються через розробку Антикризової програми, окреслення її мети, положень, основних пріоритетів галузевого розвитку, виокремленні суб'єктів відповідальності в межах правового поля щодо внесення відповідних змін у законодавство.

Метою статті є удосконалення організаційних засад впровадження механізму розвитку машинобудівної галузі в умовах виробничо-економічної кризи.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Дослідженню організаційних та законодавчих засад машинобудування присвячено монографії Ю. Великого [3], М. Кизима та О. Тищенко [4], наукові праці В. Дикань [5], О. Мазуренок [6]. Разом з тим, напрацювання науковців не знайшли відображення у промисловій політиці України, тоді як маючи значний кадровий технологічний потенціал, вітчизняне машинобудування здатне підвищити конкурентоспроможність країни за умови відповідної державної комплексної підтримки.

Матеріали та результати дослідження. Як вказувалося вище, бачиться необхідною розробка Антикризової програми розвитку машинобудування на 2017–2020 роки, головна мета якої полягатиме у забезпеченні сталого розвитку машинобудування в умовах біфуркаційних процесів.

У відповідності до поставлених завдань подолання кризових явищ у машинобудівній галузі, розподілу функціональних повноважень за Наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі від 27.02.2015 № 171 «Про структуру апарату Міністерства економічного розвитку і торгівлі України» [7],

регулюючого впливу державних інститутів сформовано систему суб'єктів, на яких покладатимуться зобов'язання щодо вироблення конкретних напрямів реалізації програми:

Департамент регулювання зовнішньоекономічної діяльності, Департамент міжнародного торговельно-економічного співробітництва та європейської інтеграції, Департамент доступу до ринків та взаємодії з СОТ, Департамент торговельного захисту Міністерства економічного розвитку і торгівлі України мають забезпечити формування результативної зовнішньоекономічної політики задля зростання обсягів експорту машинобудівної продукції;

Департамент залучення інвестицій Міністерства економічного розвитку і торгівлі України пропонує пропозиції щодо забезпечення сприятливого інвестиційного клімату на ринку машинобудування, що уможливуватиме залучення інвестицій та оновлення виробничих фондів;

Департамент розвитку інновацій та інтелектуальної власності Міністерства економічного розвитку і торгівлі України формуватиме положення відносно підвищення результативності інноваційної політики через стимулювання промислових досліджень, удосконалення технологій, обґрунтованих заходів із стандартизації і сертифікації;

Департамент економічної стратегії та макроекономічного прогнозування, Департамент промислової політики Міністерства економічного розвитку і торгівлі України мають обґрунтовано підійти до зміни структурно-галузевої політики в напрямі підтримки високотехнологічних галузей, до яких належить машинобудування, та їх ресурсної бази - гірничо-металургійного комплексу;

Державна фіскальна служба та Міністерство фінансів України готуватимуть пропозиції по удосконаленню податкової та митної політики реформування податкового законодавства в напрямі мотивування виробників до нарощення обсягів виробництва високотехнологічної продукції та оновлення виробничої бази за рахунок амортизаційної політики;

На керівництво Національного банку України покладатиметься завдання розробки та прийняття «Положення про основи процентної політики комерційних банків відносно кредитування підприємств машинобудівної галузі» задля формування передумов пільгового кредитування фінансовими установами підприємств машинобудівної галузі.

Враховуючи різноплановість впливу означених завдань на стан національної економіки, потрібним є їх узагальнення, координація та узгодження шляхом обговорення, прогнозування наслідків для машинобудування та економічного стану держави, виявлення найбільш вагомих та дієвих заходів. З цією метою пропонується створити Комітет антикризового державного управління у промисловості при Кабінеті Міністрів України як регулюючого органу в тому числі галузі машинобудування. Задля підвищення обґрунтованості та забезпечення неупередженості прийняття рішень доцільно до роботи Комітету залучати незалежних консультантів, які представля-

ють громадські організації підприємств машинобудівної галузі, аудиторські компанії, наукових співробітників, що займаються проблемами антикризового державного управління та представляють суспільні інтереси.

Діяльність означеного Комітету уможливить підвищення адаптивності процесів реагування на деструктивні зміни зовнішнього і внутрішнього середовища, реалізацію комплексного підходу до розвитку галузі за умови прояву симптомів кризових явищ, розробку та оптимізацію пріоритетності різноспрямованих заходів щодо їх подолання, враховуючи стан та спроможність підтримки національної економіки.

Функціональними обов'язками запропонованого органу у регулюванні галузі машинобудування мають бути: аналіз тенденцій зовнішнього середовища та стану галузі, обробка та координація пропозицій окремих суб'єктів, обговорення та узгодження плану дій щодо подолання кризових явищ у галузі з делегованими представниками та експертами, висування програм та проектів для затвердження законодавчими органами влади.

Критеріями прийняття рішень щодо впровадження пропозицій мають бути прогнольні показники:

- зростання обсягів виробництва і реалізації машинобудівної продукції на внутрішньому та зовнішніх ринках;
- підвищення операційної рентабельності машинобудівних підприємств;
- збільшення бюджетних надходжень.

Цільовою оптимізаційною функцією має бути встановлено забезпечення економічного росту країни.

Організаційне забезпечення механізму розвитку машинобудування в умовах виробничо-економічної кризи представлено на рис. 1.

Методичний підхід до організації механізму розвитку галузі через реалізацію Антикризової програми має відбуватися за наступними етапами:

підготовчий етап (2017 р.), на якому визначаються проблемні аспекти розвитку галузі через діагностування її стану, встановлення причин дестабілізуючих змін, визначення напрямів структурної перебудови напрямів галузевої підтримки високотехнологічних підгалузей машинобудування;

етап створення сприятливих передумов розвитку машинобудівної галузі (2018 р.). На цьому етапі мають впроваджуватися податкові та фінансово-кредитні важелі стимулювання розвитку, бути запроваджено методи макроекономічної стабілізації, що сприятиме покращенню інвестиційного клімату;

інноваційно-інвестиційний етап (2019-2020 рр.) передбачає активізацію інвестиційних та відповідних ним інноваційних процесів у галузі, підвищення конкурентоспроможності продукції, збільшення державних замовлень на вітчизняному ринку та реалізацію зовнішньоекономічної політики для зростання обсягів експорту на світових ринках машинобудування.

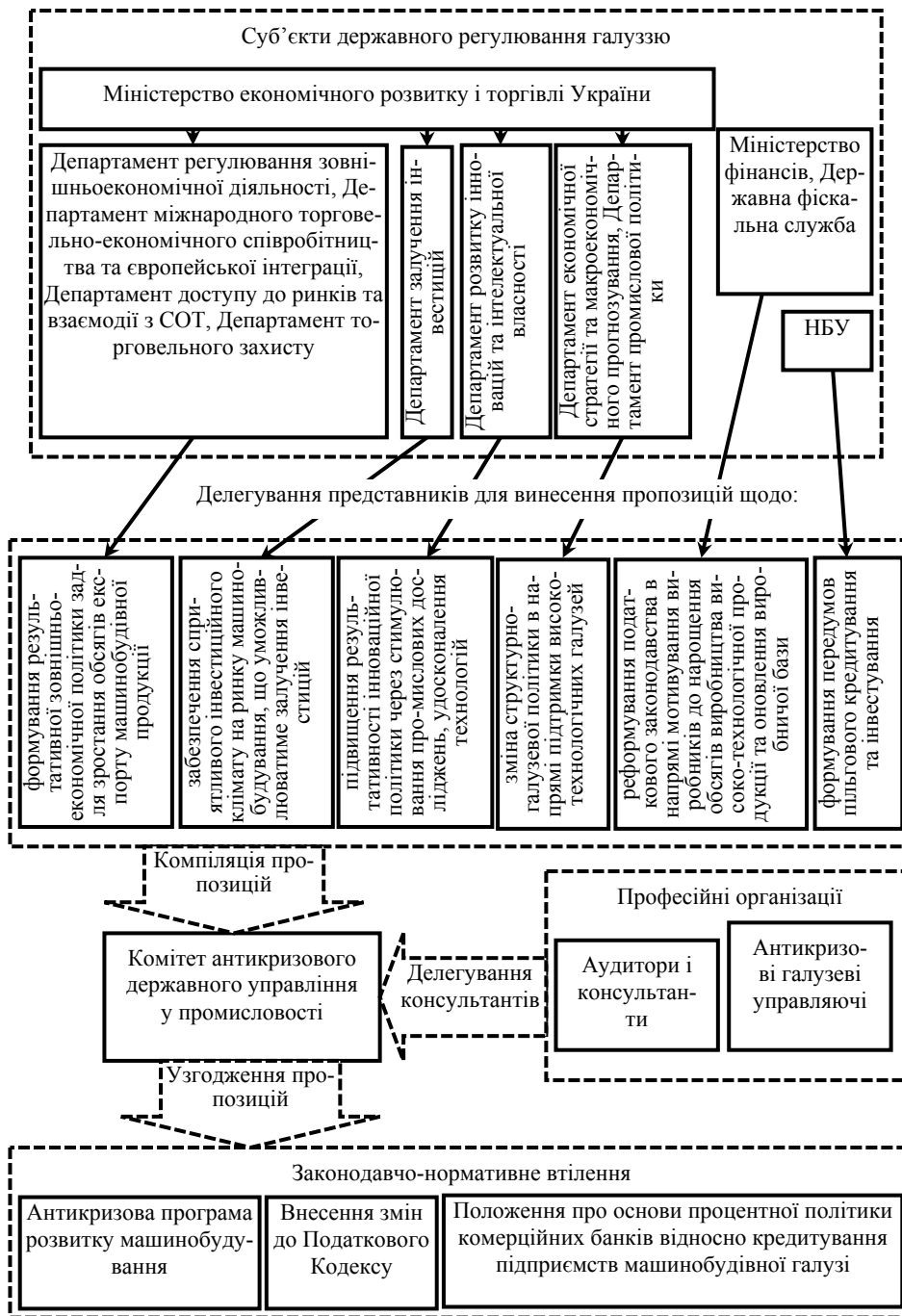

Рис. 1. Організаційне забезпечення механізму розвитку машинобудування в умовах виробничо-економічної кризи

Представлення методичного підходу до організації механізму розвитку галузі через реалізацію Антикризової програми проілюстровано на рис. 2.

Результатом реалізації Антикризової програми розвитку машинобудування стане підвищення технологічного рівня галузі, інноваційності та наукомісткості її продукції, зростання конкурентоспроможності не тільки галузі, а й національної економіки, покращення платіжного балансу та фінансової безпеки країни за рахунок збільшення експорту.

Запропонована Антикризова програма відповідає третьому (оптимальному) варіанту розв'язання проблем у промисловості, наведеному у чинній

«Концепції Загальнодержавної цільової економічної програми розвитку промисловості на період до 2020 року» від 17 липня 2013 р. № 603-р та є частиною формування загальної програми розвитку промисловості. Відповідно до означеної Концепції, оптимальним є вирішення проблем, що «полягає у реалізації державної політики структурно-технологічних перетворень промисловості на середньо- і високотехнологічні виробництва шляхом збільшення частки вітчизняних розробок на основі поєднання інноваційної та промислової політики» [1]. Відповідність запропонованої Антикризової програми за етапами та Концепції наведено у табл.

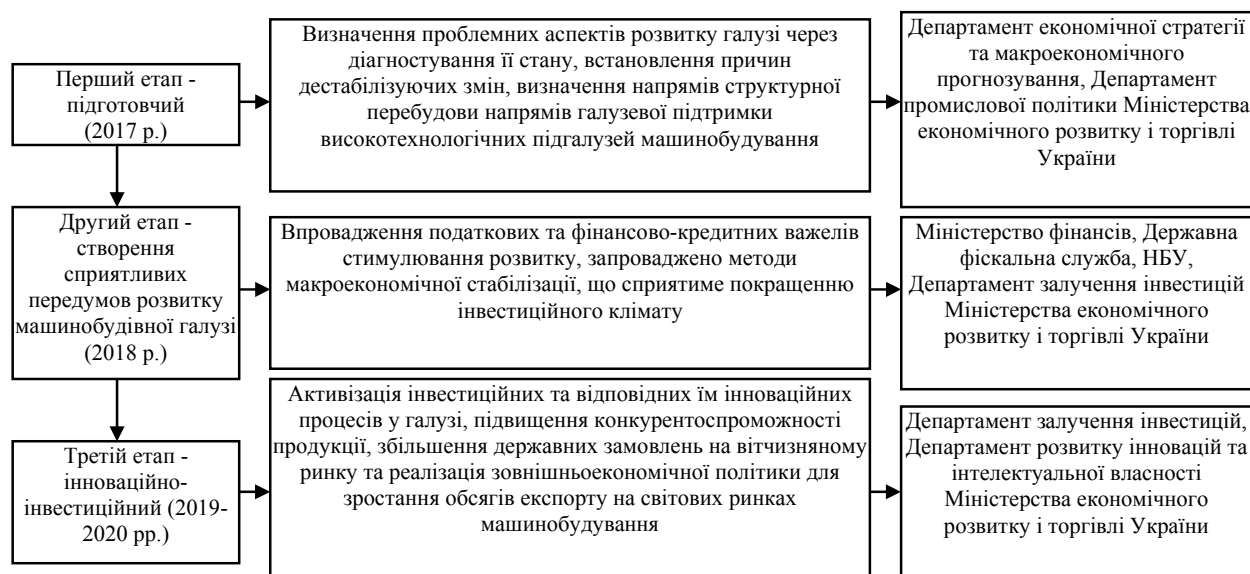

Рис. 2. Методичний підхід до організації механізму розвитку машинобудівної галузі

Таблиця

Відповідність Антикризової програми розвитку машинобудування за етапами та Концепції Загальнодержавної цільової економічної програми розвитку промисловості на період до 2020 року

Положення Концепції [1]	Етап Антикризової програми
визначення національних пріоритетів у промисловості шляхом забезпечення взаємоузгодженості параметрів промислової політики з бюджетною, податковою, митною політикою	Перший етап
накопичення та подальше використання у виробництві науково-технологічного, ресурсного та інтелектуального потенціалу	Третій етап
створення умов для проведення інноваційно-технологічної модернізації виробництва із збільшенням промислових виробництв новітніх технологічних укладів з поглибленою переробкою та випуском інноваційної продукції кінцевого споживання	Другий етап
оптимізація структури промислового виробництва з посиленням ролі внутрішнього ринку і прискоренням розвитком видів діяльності, здатних забезпечити імпортозаміщення та приріст експорту в конкурентоспроможних секторах економіки	Третій етап

Висновки. На відміну від існуючого організаційного забезпечення механізму розвитку машинобудівної галузі в умовах виробничо-економічної кризи, запропоноване полягає в узгодженні пропозицій у різних сферах державного регулювання через розробку Антикризової програми в межах «Концепції Загальнодержавної цільової економічної програми розвитку промисловості на період до 2020 року». Реалізація запропонованого організаційного забезпечення сприятиме економічному росту країни.

Перспективою подальших досліджень є розробка конкретних заходів розвитку машинобудування та їх аналітичне обґрунтування.

Л і т е р а т у р а

1. Розпорядження Кабінету міністрів України від 17 липня 2013 р. № 603-р «Про схвалення Концепції Загальнодержавної цільової економічної програми розвитку промисловості на період до 2020 року». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/603-2013-%D1%80>
2. Постанова Кабінету Міністрів України від 23 березня 2014 року № 94 «Про реорганізацію Міністерства

промислової політики». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/94-2014-%D0%BF>

3. Великий Ю. В. Потенціал інноваційного розвитку машинобудівних підприємств України: теорія, методологія та практика державного регулювання : монографія / Ю. В. Великий; Акад. екон. наук України, Чорномор. держ. ун-т ім. Петра Могили, МОГО "Об-ня економістів". - Миколаїв, 2012. - 487 с.
4. Конкурентоспроможність та інновації: проблеми науки та практики : монографія / ред.: М. О. Кизим, О. М. Тищенко; НАН України, Н.-д. центр індустр. пробл. розв. - Харків : ІНЖЕК, 2013. - 342 с. - укр.
5. Дикань В. В. Забезпечення розвитку машинобудівного комплексу України в умовах створення промислово-логістичної системи : автореф. дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.03 / В. В. Дикань; Харків. нац. ун-т ім. В.Н. Каразіна. - Харків, 2014. - 37 с.
6. Мазуренок О. Р. Особливості формування законодавчо-нормативної бази розвитку сектору машинобудування (на прикладі автопрому) / О. Р. Мазуренок // Вісн. Сум. держ. ун-ту. Сер. Економіка. - 2012. - № 2. - С. 105-115.
7. Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 27.02.2015 № 171 «Про структуру апарату Міністерства економічного розвитку і торгівлі України» (зі змінами). - [Електронний ресурс]. – Режим дос-

тупу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/ME150113.html

References

1. Rozporyadzhennya Kabinetu ministriv Ukrainy` vid 17 ly`pnya 2013 r. # 603-r «Pro sxvalennya Konceptiyi Zagal`noderzhavnoyi cil`ovoyi ekonomichnoyi programy` rozvy`tku promy`slovosti na period do 2020 roku». – [Elektronny`j resurs]. – Rezhy`m dostupu: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/603-2013-%D1%80>
2. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy` vid 23 bereznya 2014 roku # 94 «Pro reorganizaciyu Ministerstva promy`slovoyi polity`ky`». – [Elektronny`j resurs]. – Rezhy`m dostupu: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/94-2014-%D0%BF>
3. Vely`ky`j Yu. V. Potencial innovacijnogo rozvy`tku mashy`nobudivny`x pidpry`yemstv Ukrainy`: teoriya, metodologiya ta prakty`ka derzhavnogo reguluyannya : monografiya / Yu. V. Vely`ky`j; Akad. ekon. nauk Ukrainy`, Chornomor. derzh. un-t im. Petra Mogy`ly`, MOGO "Ob-nya ekonomistiv". - My`kolayiv, 2012. - 487 c.
4. Konkurentospromozhnist` ta innovaciyi: problemy` nauky` ta prakty`ky` : monografiya / red.: M. O. Ky`zy`m, O. M. Ty`shhenko; NAN Ukrainy`, N.-d. centr industr. probl. rozv. - Xarkiv : INZhEK, 2013. - 342 c. - ukp.
5. Dy`kan` V. V. Zabezpechennya rozvy`tku mashy`nobudivnogo kompleksu Ukrainy` v umovax stvorennya promy`slovo-logisty`chnoyi sy`stemy` : avtoref. dy`s. ... d-ra ekon. nauk : 08.00.03 / V. V. Dy`kan`; Xarkiv. nacz. un-t im. V.N. Karazina. - Xarkiv, 2014. - 37 c.
6. Mazurenok O. R. Osobly`vosti formuvannya zakonodavcho-normaty`vnoyi bazy` rozvy`tku sektoru mashy`nobuduvannya (na pry`kladi avtopromu) / O. R. Mazurenok // Visn. Sum. derzh. un-tu. Ser. Ekonomika. - 2012. - # 2. - S. 105-115.
7. Nakaz Ministerstva ekonomichnogo rozvy`tku i torgivli Ukrainy` vid 27.02.2015 # 171 «Pro strukturu aparatu Ministerstva ekonomichnogo rozvy`tku i torgivli Ukrainy`» (zi zminamy`). - [Elektronny`j resurs]. – Rezhy`m dostupu: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/ME150113.html

Райчева Л. И. Организационные основы внедрения механизма развития машиностроительной отрасли в условиях производственно-экономического кризиса

Статья посвящена совершенствованию организационных основ внедрения механизма развития машиностроительной отрасли в условиях производственно-экономического кризиса. Сейчас в Украине можно констатировать отсутствие каких-либо целевых программ, которые бы позволили обеспечить развитие промышленного производства. Предложены организационные основы разработки антикризисной программы развития машиностроения, определены ее цели, этапы, выделены субъекты ответственности в рамках правового поля по внесению соответствующих изменений в законодательство. В отличие от существующего организационного обеспечения механизма развития машиностроительной отрасли в условиях производственно-экономического кризиса, предложенное заключается в согласовании предложений в различных сферах государственного регулирования путем разработки обозначенной Антикризисной программы в рамках «Концепции Общегосударственной целевой экономической программы развития промышленности на период до 2020 года».

Ключевые слова: организационное обеспечение, механизм, развитие, машиностроительная отрасль, производственно-экономический кризис, программа

Raycheva L.I. Organizational principles of implementation mechanism engineering industries under production-economic crisis

This article is dedicated to improving organizational principles implementation mechanism of the engineering industry in terms of production and the economic crisis. In Ukraine can state the absence of any programs to allow for the provision of commercial production. The proposed organizational principles of design engineering of anti-crisis program, outlines its goals, milestones, isolating subjects of responsibility within the legal framework for relevant changes in legislation. Unlike existing organizational support mechanism of the engineering industry in terms of production and the economic crisis is the proposed harmonization proposals in various areas of state regulation because the development of the designated anti-crisis program within the "Concept of the State target economic program of industrial development for the period till 2020".

Keywords: organizational support mechanism, development, engineering industry, production and economic crisis, program

Райчева Лариса Іванівна – аспірант Донбаської державної машинобудівної академії (м. Краматорськ). snezhana_pipko@mail.ru

Рецензент: д.е.н., проф. **Заблодська І.В.**

Стаття подана 1.09.2016